

СТАНОВИЩЕ

От: доц. д-р Мария Александрова Попова

Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Факултет по журналистика и масова комуникация, катедра „История и теория на журналистиката“

Научна специалност: Обществени комуникации и информационни науки (Журналистика – Теория на журналистиката и медиите)

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по научна специалност „Обществени комуникации и информационни науки (Журналистика – Теория на журналистиката и медиите)“ в Софийски университет „Св. Кл. Охридски“

Автор на дисертационния труд: **ЕКАТЕРИНА ДМИТРИЕВА ТИТОВА СТАНКОВСКИ**

Тема на дисертационния труд: **„СЪВРЕМЕННИ АСПЕКТИ НА КУЛТУРНАТА ЖУРНАЛИСТИКА“**

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд, съгласно Заповед № РД38-686 от 10.12.2018 г. на Ректора на Софийски университет „Св. Кл. Охридски“ проф. дфн Анастас Герджиков.

1. Информация за докторанта

Докторантът е обучаван в докторската програма „Журналистика“ на Софийския университет „Св. Кл. Охридски“, ФЖМК по научна специалност „Обществени комуникации и информационни науки (Журналистика – Теория на журналистиката и медиите)“. Преди това докторантът е завършил бакалавърската програма на НБУ „Визуални изкуства – фотография“ с допълнителна специализация „Връзки с обществеността“ и магистърската програма на СУ, ФЖМК „Преса и медии“. Има дългогодишна дейност като културен журналист и фотограф в различни български издания като вестниците „Телеграф“, „Монитор“, „Демокрация“, „Политика“, „Europost“, списанията „Hello! България“, „ВВС.Знание“, „Glamour“, „Мода“, „Спринт“, „Economist“. Има и преподавателски опит като автор на факултативната дисциплина „Визуална култура в онлайн пространството“, която се преподава във ФЖМК за учебните 2017/2018 г. и 2018/2019 г.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

2.1. Структура и обем.

Дисертацията е разделена на увод, изложение в четири глави, заключение, библиография и приложения, и е в общ обем от 387 страници.

2.2. Актуалност на темата.

Дисертацията представя актуалните промени в културната журналистика, породени от развитието в социалната и технологична среда и утвърждаването на онлайн медиите като водещи информационни формати, с което, от една страна, се увеличава аудиторията на медийни и културни продукти, но от друга – се измества тематичният фокус спрямо развлечението и инфотеймънта. Наблюдението на културната журналистика е цялостен и многостранен процес, който най-често протича през призмата на културните изследвания, ролята и значението на културата и културната практика в рамките на социалния просперитет. По-редки са изследванията, които структурират особеностите и моделите на потребление на журналистическата дейност, както и анализите на нейните трансформации във виртуалното пространство, съобразно спецификите на средата, активното съучастие на аудиторията, глобализацията на културното потребление и стесняването на тематичния обхват в областта на забавлението и лайфстайла.

2.3. Цели, задачи, обект, предмет, основна теза, съдържание.

Чрез използването на разнообразни изследователски методи като културологичен и медийнотеоретичен анализ, собствени интервюта, контент-анализ, анкетни проучвания и медиен мониторинг Екатерина Титова доказва, че в процеса на дигитализация и глобализация културната журналистика разширява своето поле на въздействие, като достига до по-широка аудитория, но е все по-цялостно обхваната от вариантите на лайфстайл журналистиката, резултат не само от изместването на културна критика от традиционните към онлайн медиите, но и от доминиращата потребителска култура, социални и икономически цели, култура на знаменитостите и влиянието на гражданската журналистика.

В **увода** са изведени основните цели, изследователска теза, обект и предмет на научното изследване, използваната методология. Основната цел, която изследването си поставя, е да анализира причините за трансформирането на културната журналистика и ориентацията ѝ към лайфстайл журналистиката, както и за превръщането на развлечението в една от основните ценности в разбиранията на аудиторията. (с.7)

Първа глава е посветена на изясняване понятието за култура през призмата на различни концепции, представена е връзката ѝ с цивилизацията, идентичността, технологиите и обществото, културата като проекция на разума, на създаването на артефакти. Съобразно позициите на различни авторитетни изследователи, културата е

представена като ценност, творчество, интелектуално усилие и начин на живот, изведено е новото и глобално значение на традиционни понятия като висока култура и масова култура. Според Екатерина Титова масмедията насочват масовата аудитория да ползва както образците на високото изкуство, които стимулират формите на духовно израстване на индивидите, така и обектите на масовата култура, които забавляват, позволяват лесно да бъдат продавани, консумирани, разширяват пространствата на достъп чрез популярни форми като панаири и фестивали. В текста са посочени някои от характеристиките на масовата култура в интернет като лесна достъпност на произведенията, масово разпространение и многообразие на формите, интерактивност, но и са засегнати проблеми като тези с авторските права, промяната в ролите на културните организации.

Важна част от текста е изясняването дефиницията и особеностите на културната журналистика и нейните трансформации, породени от дигитализацията, глобализацията и комерсиализацията. С това се променя не само професионалният модел на журналистиката, но и се разширява тематичният обхват все повече в посока лайфстайл и инфотеймънт. Екатерина Титова определя културната журналистика като посредник между културата и обществеността, като възможност за популяризиране на нови продукти и събития на пазара на културата пред публиката. Но от друга страна самите медии също са културна институция и като такива те превръщат в производители на култура, в арена за критика, дебат и конфликт, насочени към въпросите за качеството, естетическите норми, етиката и ценността на обществото (с. 46).

Интересен и полезен е включеният анализ на кризата в културната журналистика, която се изразява в намаляването на страниците/ рубриките за култура в медиите, освобождаването на журналистите с познания в областта, привличането на аудиторията сама да създава медийно съдържание, изместването на традиционните качествени медии от онлайн медиите като основен източник на информация за публиката, интерес към развлекателната информация и пр. Интернет активизира медийното потребление, превръща аудиторията в съучастник и критик при представянето на културните събития, формира самостоятелна обратна връзка между творците и потребителите. Но и включва аномалии като мултиплицирането на еднотипно съдържание (най-често преведено от чужди източници), спадането на професионализма в журналистиката (журналистите са с ниска или поне недостатъчно добра квалификация, оперативната критика е заместена с реклама и пиар дейност).

Навярно с такава цел **втора глава** е насочена към описание на медийната конвергенция и дигитализация. Чрез добър теоретичен подбор на български и

чуждестранни автори по темата е направено историческо и теоретично наблюдение, което обхваща историята на интернет, характеристиките на различните софтуерни приложения, социални мрежи, превръщането на интернет потребителя от пасивен ползвател на медийната информация в активен участник в процеса на нейното създаване, търсенето на контакт с останалите потребители и формирането на виртуалните общности. Наблюдавани са предимства на онлайн технологиите (като интерактивност, мултимедия, бързина на връзката, лесен и удобен достъп от различни точки и чрез различни устройства, ползване на голямо количество информация по различни теми, контакт с множество потребители от различни държави), но и техните недостатъци (слаба компютърна грамотност, формирането на поколенчески, социални и икономически разминавания между потребителите, играта и злоупотребата с дигитална идентичност и достъпа до данни). Подробно са изведени същността, особеностите и вариантите както на онлайн журналистиката, така и на гражданската журналистика. Анализирано е значението на технологиите за обикновения човек спрямо неговото социално всекидневие, икономическо и културно потребление, комуникационно взаимодействие, технологична обвързаност и пр.

Многопластова като структура е **трета глава**, в която се изяснява понятието, значението и вариантите на глобализацията, мястото ѝ в модела на функциониране и хомогенизация на обществото, мултиплицирането ѝ във виртуална глобализация, локализация, глокализация и др. А също проблемите с авторските права онлайн, поради което се изясняват теми като киберпрестъпност, пиратство на софтуер, особеностите на торент сайтовете, пиъри и др.

Интересна и практически ориентирана е частта, в която се представят измененията в практиката на културната журналистика, породени от глобализацията и дигитализацията (провеждането на онлайн интервю, отразяването на сходни глобално новини, зад сметка на местните новини, доминацията на развлечението, съвместяването в едно пространство на елитарна и масова култура. Дават се конкретни примери за български културни онлайн медии като *Аз чета*, *Интервюто*, *Култура*, *Площад Славейков* и др. В направените собствени интервюта с техните създатели прозира интересната особеност, че повечето от медиите започват като блог, а после прерастват в медийни платформи, както и че в дигиталната среда откриват не само нова, по-голяма аудитория, но и по-голяма свобода в избора на теми, тяхното представяне, привличането на добри и талантиливи журналисти или експерти в дадената област, възможностите за мултимедийна визуализация, поддържането на обратна връзка с

потребителите, включително чрез профил на медията в социалната мрежа, наличието на богат архив и пр.

Анализът на културните онлайн медии, проведените собствени интервюта с културни журналисти, собствено непредставително анкетно проучване, което цели да определи модела на българското медийно потребление, проследяването на конкретни случаи от международната и българска практика, очертават актуални теми и специфични особености на културната журналистика.

Това е допълнено и в **четвърта глава**, която съдържа практическо наблюдение на проявленията на културната журналистика при отразяването на важни проблеми на културата като театралната реформа в България и провеждането на културни и музикални фестивали. Комбинирани са различни изследователски методи като представително медийно наблюдение, направено с помощта на медийната агенция „Перспектива“, контент-анализ на медийни публикации и собствена непредставителна анкета, която проследява въздействието на онлайн средата върху потребителите по отношение информираността за културния живот в България, собствени интервюта с културни журналисти. Въз основа на това са изведени важните изводи, че българската онлайн аудитория редовно посещава културни събития, за които търси информация в предимно информационни и развлекателни сайтове, които залагат на кратки текстове и достъпен език, както и поддържат добра обратна връзка с екипа.

2.4. Използвана научна литература.

Библиографията се състои от 204 заглавия, от които 109 на кирилица и 95 на латиница.

3. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Основните приноси се отнасят не само в избора на актуална, модерна и интересна тема, но и съобразяването на теоретичния анализ с разнообразни емпирични изследвания (две собствени непредставителни изследвания, представителен медиен анализ, серия от интервюта с български журналисти от областта на културата, които работят както за традиционни, така и за онлайн медии, контент анализ на публикации). Всичко това позволява на Екатерина Титова не само да поставя хипотези, но и убедително да доказва научните си твърдения. Сред приносите трябва да се посочат и формирането на важните твърдения относно промените в характера на културната журналистика, породени от редица фактори като трансформирането на средата (от традиционни към онлайн и социални медии), модулацията в журналистическите практики (снижаването на стила, промените в жанровете и формата, ограничаването на

боя на специализираните медии и ресорни журналисти и пр.), измененията в тематичния обхват (от висока към масова култура, лайфстайл и инфотеймънт), навлизането на аудиторията като съучастник в създаването на съдържание (активното потребление на лесни за възприемане и интересни като въздействие информации, собствена оценка на продукти, директна връзка с творците, търсенето на информация за разнообразни като характер, местоположение и специфика културни области и продукти и пр.).

4. Оценка на публикациите по дисертация

Докторантът има реализирани седем научни публикации по темата на дисертацията си, както и участие в национална научна конференция и научен проект, преподавателска дейност.

5. Оценка на автореферата

Представеният автореферат е в обем от 35 стр. Той пълно и коректно отразява структурата на дисертацията и отговоря на поставените научни изисквания.

6. Критични бележки, препоръки и въпроси

При възможност бих препоръчала, текстът да бъде публикуван, за да намери своя по-широк кръг читатели, които да се възползват от неговите теоретични и практически качества.

7. Заключение

В заключение дисертацията е посветена на важна, актуална и съвременна тема, успешно комбинира теоретичен анализ с разнообразни като похвати социологически наблюдения, формира интересни изводи и позволява релевантно научно и академично приложение. Поради това **убедено препоръчвам на уважаемото научно жури да присъди на ЕКАТЕРИНА ДМИТРИЕВА ТИТОВА СТАНКОВСКИ образователната и научна степен „доктор” по научна специалност „Обществени комуникации и информационни науки (Журналистика – Теория на журналистиката и медиите)“.**

04 януари 2019 г.

Доц. д-р Мария Попова